

סיכום תוצאות גידול מכלוא כותנה "אקלפי" בישראל – 2005

מאת: יחיאל טל

כללי

זן המכלוא הבינמיני "אקלפי", גודל ב-2005 בפעם השלישית בשדות מסחריים בהיקף מוגבל - במסגרת המשך בחינת היתכנות גידולו הכלכלי בהיקף מסחרי בארץ. הגידול לווה בתמיכת המדריכים האזוריים והניפוט התרכז בשתי מנפטות: סיבי הדרום ומילוסיב. בנוסף, נערכו בריכוזו של ממ"ר הכותנה - מבחנים אגרוטכניים ב-6 אזורים לבירור האפשרויות לשיפור המימשק לגידול המכלוא. הגידול נתמך ע"י מועצת הכותנה שהמשיכה להשקיע מאמצים לשיווק סיבי המכלוא במחיר גבוה ככל האפשר ההולם את איכותם. תודתנו לכל המעורבים ששיתפו פעולה עם "הזרע ג'ניטיקס" ותרמו לקידומו של הפרויקט.

פריסת השדות ושיטות ההשקיה

22 מגדלים:

5 בגליל עליון, 2 בגליל מערבי, 4 בעמק יזרעאל, 1 ע. חפר, 1 בבית שאן, 8 בדרום (רחובות, לכיש), 1 בנגב (נחל עוז).

סה"כ - 3292 ד' - מזה:

8% (253ד') בבעל (2 מגדלים) והשקית עזר (מגדל אחד).
71% (2337ד') בטיפטוף, 21% (702ד') בקו נוע והמטרה.

מנות מים:

בית שאן – 650 מק/ד', נחל עוז - 580 מק/ד' מליחים.
גליל מערבי – 180 מק/ד', היתר בתחום 360-480 מק/ד'.

סה"כ יוצרו 647,665 טון סיבים.

הרוב המכריע - 630,120 טון (97.2%) – בהשקיה.

בגלל השיעור הגבוה של הגידול בהשקיה מלאה, והעובדה ששדות הגידול בבעל והשקית עזר הניבו סיבים באיכויות נמוכות מהרצוי לשיווק במחיר המטרה - כל הנתונים, הסיכומים וניתוח התוצאות בתקציר זה מתייחסים ל-19 שדות השלחין המלא בלבד.

התפלגות שדות השלחין לפי מועדי הצצה וקטיפ

שיטות השקיה		מועדי הצצה			הערך	אחוזים
ק.נוע/המט'	טפטוף	עד 9/5	עד 30/4	עד 15/4		
27.9	78.8	5.9	13.1	81.0		

מועד קטיפ			הערך	אחוזים
28/10 (1)	עד 15/10	עד 30/9		
5.2	27.3	67.5		

משך תקופת גידול ממוצעת מהצצה לקטיפ – 168 יום, דו-גידול - 160 יום.

טבלה 1 – ריכוז שמות המגדלים, השטחים, מועדי זריעה וקטיף, ויבולים – אקלפי 2005.

סיבים %	סיבים ק"ג		תאריך קטיף	תאריך הצצה	מים קוב"ד'	אקלפי בדונמים			המשק	אזור
	לדונם	סה"כ				קו נוע/המ'	טפטוף	סה"כ		
35.4	247	41988	28/9	7/4	450		170	170	שדה יואב	דרום ומרכז
34.5	258	7737	12/10	25/4		דו גידול	30	30	עין - צורים	
35.6	182	15798	26/9	13/4	450	87		87	חפץ חיים	
36.3	182	29145	6/10	5/5	435	דו גידול	350	160	צבר קמה	
36.4	245	46502	23/9	10/4	485			190		
35	225	21410	27/9	12/4	380		95	95	ניר גלים	
34.1	187	18729	7/10	18/4	580	מלוח	100	100	נחל עוז	
35.4	183	8225	9/10	9/5		דו גידול	45	45	גד"ש אורן	
34.3	158	53741	14/9	5/4	180		340	340	ציפורי-דודי	
35.8	199	47776	13/9	1/4			240	240	כפר מסריק	
34.6	180	38242	25/9	10/4	400	שיזרוע	213	213	רמת דוד	עמק
34.9	246	23397	4/10	27/4		דו גידול	95	95	שדות ים	
35	212	30474	13/9	10/4	360		144	144	הזרוע	יזרעאל חדרה
36.9	182	47215	22/9	15/4	450		260	260	עין השופט	
34.7	250	42472	29/9	15/4		90	80	170	חוות ג.עליון	גליל עליון
34.7	229	28634	21/9	1/4	480		125	125	הגושרים	
35.5	216	30184	14/10	11/4	450	140		140	גד"ש כלנית	
33.6	229	54884	3/10	10/4		240		240	חולתה- גונן	
33.2	225	32625	28/10	25/4		145	דו גידול	145	גד"ש שמש	
31.9	219	10942	30/9	11/4	650		50	50	חוות עדן	בית שאן
34.89	207	630120				702	2337	3039	סה"כ ומוצעים	

הערה: היבול הממוצע וכל התפלגויות התוצאות - מחושבים על בסיס כמויות הסיבים שיוצרו בכל משק – ראה פירוט שיעור היצור בכל משק בטבלה 2.

התפלגות יבולים ואחוזי הסיבים בכל המשקים

התפלגות יבולי סיבים לד'				
232-250	212-230	180-200	158 (1)	הערך
25.7	33.2	32.6	8.5	אחוזים

התפלגות אחוז סיבים			
34.6-36.9	33.7-34.5	31.9-33.6	הערך
71.6	12.7	15.6	אחוזים

טבלה 2 : תוצאות ערכי תכונות הסיבים – אקלפי 2005.

אזור	המשק	אורך		חוזק	עדינות	אחידות	מיון	מחיר \$	אחוז
		אינצ'	דרגה						
דרום ומרכז	שדה יואב	1.27	5	34.4	3.7	85.6	29.7	1.654	6.66
	עין - צורים	1.3	5.6	31.3	3.6	84.2	30	1.675	1.23
	חפץ חיים	1.24	4	34.3	3.7	84.9	30	1.566	2.51
	צבר קמה	1.29	5.7	32.4	3.8	84.6	30	1.676	4.63
		1.26	4.8	32.5	3.8	84.5	27.2	1.652	7.38
	ניר גלים	1.26	4.8	33.4	3.9	83.9	30	1.639	3.40
	נחל עוז	1.26	4.8	32.4	3.7	84.4	31.8	1.579	2.97
	גד"ש אורן	1.27	5	36.4	4	85.4	30	1.653	1.31
גליל מערבי	ציפורי-דודי	1.25	5	33.9	3.9	83.9	23.5	1.699	8.53
	כפר מסריק	1.25	5	33.8	3.7	83.1	23.3	1.586	7.58
עמק יזרעאל	רמת דוד	1.27	5	34.8	3.9	83.4	30	1.653	6.07
	שדות ים	1.28	5.3	35.9	3.9	85.3	32	1.611	3.71
		1.26	5.1	33.9	3.8	82	21.6	1.701	4.84
	עין השופט	1.25	5	32	3.9	81.8	38.9	1.388	7.49
גליל עליון	חוות ג.עליון	1.27	5.2	33.5	3.7	84.4	25.6	1.667	6.74
	הגושרים	1.27	5.3	31.3	3.7	82.6	27.9	1.669	4.54
	גד"ש כלנית	1.3	5.8	35.5	3.8	84.6	35.8	1.499	4.79
	חולתה- גונן	1.26	5	34.3	3.8	85.4	30.9	1.624	8.71
	גד"ש שמש	1.31	6	35	3.8	84.9	42.5	1.325	5.18
בית שאן	חוות עדן	1.27	5.4	33	3.9	84.6	33.3	1.562	1.74
סה"כ וממוצעים	1.27	5.14	33.70	3.8	84.18	30.2	1.604	100	

התפלגות תכונות הסיבים בכל המשקים

הערך	התפלגות עדינות הסיב			התפלגות חוזק הסיב		
	3.6	3.7-3.8	3.9-4	31.3-33	33.1-34.5	34.6-36.4
אחוזים	66.5	32.2	30.0	49.0	21.1	

הערך	התפלגות דרגת אורך				אחידות אורך	
	4 - 4.5	4.6 - 5	5.1- 5.5	5.6 - 6	81.8-83.5	83.6-85.6
אחוזים	2.5	60.1	21.6	15.8	30.5	

הערך	התפלגות דרגות טיב				מחירי סיבים \$/לקג'		
	20-25	26-30	31-36	37 +	עד 1.4	עד 1.55	עד 1.7
אחוזים	46.4	13.2	12.7	12.7	4.8	82.5	

1. המכלוא אקלפי גודל השנה בשלחין מלא על שטח כולל של 3039 דונם ב-19 משקים שיצרו בסה"כ 630.120 טון סיבים.
2. הגידול לווה ע"י המדריכים האזוריים ונציגי הזרע, ונוהל ע"י המגדלים ע"פ ההנחיות וההמלצות שגובשו מהניסיון שהצטבר עד כה לגבי המכלוא. בד"כ מופע השדות והצמחים היה משיביע רצון ומתאים לניהול גידול המכלוא, להוציא בעיות מקומיות שהיו קשורות בסוג הקרקע, הצצה או דחיית מועד קטיף. בשדות בודדים הצמחים הגיעו לגובה שאינו מומלץ לצמחי המכלוא מה שיכול לפגוע ביעילות השילוך והורדת דרגת הטיב של הסיבים.
3. התוצאות מצביעות על פוטנציאל המכלוא ליבול סיבים גבוה (מעל 200 קג/ד') בשיטות השקיה שונות כולל קו-נוע, וגם בדו גידול. גם אחוזי הסיבים היו גבוהים - עם ממוצע של 35%.
4. רב השדות נקטפו בספטמבר והיתר עד אמצע אוקטובר (פרט לאחד שנדחה לסוף אוקטובר). משך הגידול הממוצע כ-170 יום מהצצה לקטיף. בדו-גידול אורך העונה – 160 יום בממוצע.
5. תוצאות האיכות מראות על פוטנציאל אורך סיבים בדרגה 6 למרות שהממוצע היה נמוך יותר. גם יתר תכונות הסיבים היו בתחום הערכים המקובלים לסיבי המכלוא אם כי הערכים הגבוהים לא הושגו ע"י כל המגדלים.
6. הגורם שהשפיע מאד על מחיר הסיבים שקיבל המגדל היה דרגת הטיב שנקבעה בתהליך המיון במועצת הכותנה. שיעור גבוה של דרגות הטיב היה בתחום 25-30 וגרם לניצול ממוצע של 91% בלבד ממחיר הבסיס שנקבע לסיבי המכלוא.
7. ע"פ הערכת הממיינים במועצת הכותנה, המרכיב העיקרי בירידת דרגות הטיב של סיבי המכלוא הינו הגוון האפרפר של הסיבים. נראה שתופעה זו קשורה לסיבים שנקטפים מאוחר בעונה או שמועד הקטיף שלהם נדחה גם אחרי שרב ההלקטים נפתחו – חשיפה ממושכת לתנאי סביבה.
8. בעקבות הגידול ב-2005 ניתן לציין שני נושאים שבהם ניתן לשפר את התוצאות והכנסות המגדלים בעתיד:
 - השגת מלוא אורך הסיבים הפוטנציאלי לסיבי המכלוא – דרגה 6 (לפחות 1.3 אינצ'). בעיקר ע"י מניעת עקת מים במהלך תקופת הפריחה.
 - שיפור טיב הסיבים לתחום של 20-25 ע"י קטיף סמוך ככל האפשר למועד פתיחת 95% מכלל ההלקטים. להימנע מקטיפים מאוחרים בעונה – להבטיח הצצות לא יאוחר מסוף אפריל. כמובן, בנוסף לשילוך מושלם ונקי (בצמחים מרוסנים).
9. בנוסף למצויין בסעיף 8, ימשכו ב-2006 המבחנים האגרוטכניים לבירור וקביעת משטר השקיה וטיפולי הריסון במווסת צמיחה (PIX) - המתאימים ביותר לצמחי המכלוא.